مسئوولیت متن و شکل بدوش نویسندهٔ مضمون میباشد، عقیدهٔ نویسنده لزوماً نظر افغان جرمن آنلاین نمی باشد

احسان‌الله اریزی

۲۰۲۳/۰۷/۰۳

نړیوالې ټولنې

۶۰ برخه

ب– هغه نړیوالی ټولنی چی ځانګړی واکونه لری

۳- د ناپیلو او پرمختیایي هېوادونو د علومو او تکنالوژۍ مرکز Center for Science and Technology of the Non-Aligned and Other Developing Countries (NAM S and T Center):

دا نړیوال تخصصی بنسټ د کال ۱۹۸۹ په اګست کې په نوي ډیلي (هند) کې، د هغه سپارښتونو له مخې جوړ شو چې د ناپیلو هېوادونو یا NAM د مشرانو په پنځمو، شپږمو، اوومو او اتمو غونډو کې شوې وی.
NAM S and T Center هڅه کوي چې د غړو هېوادونو تر منځ د تکنالوژیکي پرمختګونو او لېږد آسانتیاوې ډېرې کړي، تکنالوژیکي متخصصینو ته تخصصي خدمات برابر کاندي او د خلکو په ژوندانه کې مثبت بدلونونه راولي.[1]

۴ -- د اسلامي هېوادونو کنفرانس Organization for Islamic Conference (OIC)

په اسلامي ځمکو او هېوادونو کې، د ۱۹ پیړی له دوهمې نیمایيخخه د وینتیا او خوځیدایوهڅېپه راغله چې مذهبي ایدیالوژي پرې زوروره وه. ښکاره خبره ده چې په لویدیځ کې اقتصادي او تکنالوژیکي پرمختګونو، اسلامي هېوادونه له راز – راز ستونزو سره مخامخ او د دوي پخوانی برم ته د پای ټکی ایښی و. د شلمی پیړۍ په پیل کی د عثمانی ستروا‌کی اضمحلال، او د نویو اسلامی هېوادونو جوړیدو، د یوی اسلامی ټولنی د شتون غږ اوچت کړ.
د کال ۱۹۶۷ د هغه ۶ ورځني جګړې په پای کې، چې عربي هېوادونو یکې ماته وخوړه،او د عربی ټولنی نه بریالیتوب عربي دولتونه دې ته اړ کړل، چې د خپلو خلکو د احساساتو د قابو کولو له پاره، د اسلامي کنفرانس جوړېدو ته متې ونغاړي. د کنفرانس د جوړېدوپه کار کی د سعودي، مصر (ناصریزم) او ایران جلا – جلا تګلارو، لږ خنډ پیښ کړ؛ خو په کال ۱۹۶۹ کې، په الاقصی جومات باندې د اسراییلو برید، سعودي ته لار اواره کړه چې د صهیونیزم په ضد، د مسلمانانو له احساساتو څخه ګټه پورته او د اسلامي کنفرانس د جوړولو نوښت په لاس کې واخلي.
په هغه غونډه کې چې د همدې کال د سپتمبر په ۲۵، په رباط (مراکش) کې د اسلامي هېوادونو د مشرانو په ګډون جوړه شوه، په دریو خبرو بحث وشو: په الاقصی جومات برید چېبو وخت د مسلمانانو لومړني قبله وه، د اسراییلو له خوا د عربي ځمکو نیول او د بیت المقدس ښارګوتی برخلیک. غونډې په عین وخت کې د اسلامي هېوادونو کنفرانس بنسټ هم کېښود .[2]
غړیتوب: ټول اسلامی هېوادونه او یا هغه هېوادونه چې دیر خلک یی مسلمانان دی، کولای شی چې د دی ټولنی غړی شی. دا ټولنه اوس ۵۷ غړی لری چې په جغرافیایي لحاظ په پنځو دلو ویشل شوی دی.
الف – اسیا: افغانستان، اذربایجان، اندونیزیا، ایران، برونی، بنګله دیش، پاکستان، تاجکستان، ترکمنستان، قرغزستان، ترکیه، مالیزیا او مالدیپ. ټول دیارلس هېوادونه.
ب – افریقا: یوګندا، بورکینافاسو، توګو، چاد، تانزانیا، سنیګال، کامرون، کومورو، ګابون، ګمبیا، ګینی بیساو، مالی، موریتانیا، موزنبیق، نایجیراو نایجیریا. ټول اوولس هېوادونه.
ج – عرب لکه اردن، الجزایر، عربی متحده امارات، بحرین، تونس، جیبوتی، سودان، سوریه، سومالیا، عراق، سعودی، عمان، فلسطین، قطر، کویت، لبنان، لیبیا، مراکش، مصر، موریتانیا او یمن ټول یوویشت.
د – امریکا یو هیواد- سورینام.
ذ – اروپا یو هیواد – البانیا.
اهداف: OIC د دې له پاره جوړ شو چې د اسلامي هېوادونو تر منځ هر اړخیزه همکاري پیاوړې کړي، بیت المقدس خوندي کړي او د فلسطین او نورو اسلامي هېوادونو د خپلواکۍ او برم په ساتلو کې مرسته وکړي. د اساسنامی له مخی د دی ټولنی اهداف دا دی:

افغان جرمن آنلاین په درنښت تاسو همکاری ته رابولي. په دغه پته له موږ سره اړیکه ټینګه کړئ maqalat@afghan-german.de
یادونه: دلیکنې د لیکنیزې بڼې پازوالي د لیکوال په غاړه ده ، هیله من یو خپله لیکنه له راالیږلو مخکې په ځیر و لولئ

- د اسلامي هېوادونو د غړ اوچتول او د ګټو ساتنه، او د دې هېوادونو تر منځ وروروليۍ، همغږي او پيوستون پياوړتيا،
- په اقتصادي، ټولنيزه، فرهنګي او علمي برخو کې د اسلامي هېوادونو تر مينځ د مشورو او ګډ کار ملاتړ،
- د هر راز نژادي تبعيض او امنيت او استعمار پای ته رسول،
- د نړيوالي عادلانه سولې او امنيت د ټينګښت له پاره هڅې،
- د اسلامي سپېڅلو ځايونو د ساتنې له پاره ګډې هڅې او د فلسطينيانو د ځمکو، حقونو او خپلواکۍ ملاتړ،
- د اسلامي هېوادونو په مخکې د پرتو ستونزو د له منځه وړلو له پاره کار،
- د يو بل خپلواکي ته درناوی، د نورو په کورنيو چارو کې نه لاسوهنه او د اسلامي هېوادونو د ځمکنۍ بشپړتيا خونديتوب،
- په نړيوالو سياسي، اقتصادي او ټولنيزه پرېکړو کې د اسلامي هېوادونو د ونډې او برخې کلک ملاتړ،
- د ملګرو ملتونو له کړنلارو او نړيوالو قوانينو سره سم، د خلکو د حقوقو د ساتلو ټينګار،
- د اسلامي ګډ سوداګريز ماركيټ د جوړولو له پاره، د اسلامي هېوادونو د خپلمنځي اقتصاد او سوداګرۍ پراختيا او غښتلي کول،
- د OIC د هر اړخيز او تلپاته بشري پرمختګ له پاره هلېځلې،
- -له رښتيني اسلامي دينځخه دفاع او د مذاهبو او تمدنونو د ډيالوګ د هڅونې له پاره، له دينځخه د ناوړو تعابيرو په ضد مبارزه،
- پېغړوهېوادونو کې د ساينس او تکنالوژی د خورولو هڅې.
- د OIC په کړنلاره کې راغلي چې غړي هېوادونه، دې اهدافو ته د رسېدو له پاره بايد خپل کارونه داسې تنظيم کړي:
- د ملګرو ملتونو کړنلارې ته ژمنتيا،
- د حقوقو او وجايبو له پلوه خپلواکی او برابروالی،
- د خبرو د لارې د خپلمنځي ستونزو پای ته رسول او د زور له کارولو څخه ډډه،
- يو د بل ملي حاکميت، سياسي خپلواکي او ځمکنی بشپړتيا ته درناوی او يو د بل په کورنيو چارو کې نه لاسوهنه،
- په ملي او نړيوالو برخو کې، د اغيزمنې حکومتولۍ، ولسواکۍ، بشري حقونو، د قانون د واکمنی او پرمختګ پلويتوب او مبارزه.[3]

جوړښت: سرمشريزه، د بهرنيو چارو وزيرانو کنفرانس او دارالانشا د OIC اصلی اداره کوونکی ارګانونه دی.
سرمشريزه: د اسلامي هېوادونو د مشرانو غونډه چې هر درې کاله وروسته يوځل په عادی توګه، او د اسلامي نړۍ د اړتيا له مخی په ځانګړي توګه، د يو غړي هېواد په پلازمينه کې جوړېږي. په دې غونډو کې په هغه نړيوالو بدلونونو بحث کېږي چې د اسلامي هېوادونو په ګټو اغيز ولري.
 OIC له جوړېدوڅخه تر ۲۰۲۰، پورې دا سرمشريزې جوړې کړې دي:
رباط ۱۹۶۹، لاهور ۱۹۷۴، طايف ۱۹۸۱، کازابلانکا ۱۹۸۴، کويټ ۱۹۸۷، ډاکه ۱۹۹۱، کازابلانکا ۱۹۹۴، تهران ۱۹۹۷، دوحه ۲۰۰۰، ماليزيا ۲۰۰۳.
د بهرنيو چارو د وزيرانو کنفرانس: د OIC د بهرنيو چارو وزيران په کال کې يو ځل؛ خو د اړتيا په وخت کې څو ځلې غونډې جوړوي. په لومړنيو عادي غونډو کې د بهرنيو چارو وزيران، هر کال د ولسمشريزو غونډو د تګلارو په رڼا کې، پرېکړې کوي او سرمنشي او دارالانشا ته دندې سپاري. دا وزيران کولای شي چې په نړيوالو چارو کې د خپلو دولتونو د غوره دريځ او د ملګرو ملتونو د عمومي ټولنې د غونډو د اجنډا د څېړلو له پاره هم، همله په نيويارک کې سره ووينې او ځانګړې غونډې جوړې کړي.
دارالانشا: دارالانشا يو سرمنشي، څلور مرستيالان او يو شمېر کارکوونکي لري. سرمنشي د ټولو هېوادونو د بهرنيو چارو وزيرانو له خوا د رايو په اکثريت ټاکل کېږي، ۴ کاله کار کوي او يوځلي بيا هم ټاکل کېدای شي. د سرمنشي څلور مرستيالان په سياسي، فرهنګي، مالي او اداري څانګو کې، د سرمنشي په وړانديز، د OIC د بهرنيو چارو وزيرانو له خوا د يوځل له پاره ټاکل کېږي. دارالانشا د ټولنی اداری چاری مخ ته وړی او د هغه پرېکړو د عملي کولو مسووليت په غاړه لري، چې په سرمشريزه يا د بهرنيو چارو وزيرانو په غونډه کې شوې وي.
د OIC سرمنشي ۴ دنده لري چې:
- د OIC د سرمشريزو، د بهرنيو چارو يا نورو وزيرانو غونډې جوړې کړي، وړانديزونه برابر کاندي او پرېکړو عملي کړي،
- د OIC کارونه همغږي کړي،
- د OIC بودجې جوړه کړي، منظوري واخلي او لګښتونه تنظيم کړي،
- د OIC د غړو هېوادونو تر منځ اړيکي ټينګې او پياوړي او د سلامشوره لارې اوارې کړي،
- غړو هېوادونو ته د OIC په هکله معلومات او اطلاعات ورسوي او د هغوی وړانديزونه وګوري او وارزوي.

د OIC له جوړېدوڅخه را پديخوا، لاندې کسانو د دې ټولنې د سرمنشي په توګه کار کړی:

افغان جرمن آنلاين په درنښت تاسو همکاری ته رابولي. په دغه پته له موږ سره اړيکه ټينګه کړئ maqalat@afghan-german.de
يادونه: دليکني د ليکنيزې بنې پازوالي د ليکوال په غاړه ده ، هيله من يو خپله ليکنه له راليرلو مخکې په ځير و لولـئ

۱۹۷۱ – ۱۹۷۳، تانکو عبدالرحمن د مالیزیا، ۱۹۷۴ – ۱۹۷۵، حسن التهامي د مصر، ۱۹۷۵ – ۱۹۷۹، داکتر عمادو کریمګای د سنیګال، ۱۹۷۹ – ۱۹۸۴، حبیب چاتي د تونس، ۱۹۸۵ – ۱۹۸۸، سید شریف الدین پیرزاده د پاکستان، ۱۹۸۹ – ۱۹۹۶، داکتر حمید الکایید د نایجیریا، ۱۹۹۷ – ۲۰۰۰، داکتر عزیزالدین لاراکي د مراکش، ۲۰۰۱ – ۲۰۰۴، داکتر عبدالوحید بیلکیزیز د مراکش، ۲۰۰۵ - ۲۰۱۰ او داکتر اکمال الدین احسان اوغلو د ترکیي .[4]

فعالیتونه: د ملګرو ملتونو ۵۷ غړی هیادونه، اسلامی ملکونه دی چې په اسیا، افریقا، امریکا او اروپا کی پراته دی او ټول د دی ټولنی غړیتوب لری. دا هیوادونه د زمکی، اوبو، نفوس او طبیعی شتمنیو (لکه تیل او ګاز) له پلوه ډیر د پام وړ درېځ او څه باندی یونیم بلیون اوسیدونکی لری. داسی پراخه جغرافیه او ستر انسانی ظرفیت، OIC ته دا چانس ورکړی چې په نړئ کی، ښه درېځ او پیاوړی ونډه ولری؛ خو زمکنی واقعیتونه داسی نه دی او دا ټولنه د دی ستونزو په توسن، تر اوسه سمه نه ده ځلیدلی:

- د OIC په کورنی جوړښت کی کمزورتیاوی او د غړو هیوادونو تر مسنځ ستونزی او لانجی،
- د ګډو او ورته (مشابه) اقتصادی جوړښتونو شتون،
- د پریکړو د تطبیق له پاره د اجراییوی ضمانتونو نشتوالی،
- د OIC بیاجوړونی او د اهدافو نوی کیدن ته نه پاملرنه[5]

نړیواله اسلامي محکمه: دا محکمه په کال ۱۹۸۷ کې د OIC په پنځمه سرمشریزه(کویټ) کې جوړه شوه. په هغه غونډه کې د OIC د کړنلارې دریمه ماده داسې بدله شوه چې نړیواله محکمه د دې ټولنې د څلورم ارګان په توګه ومنل شوه. محکمه ۷ قاضیان لرې چې د OIC هېوادونو، د بهرنیو چارو وزیرانو له خوا د څلورو کلونو له پاره ټاکل کېږي او دنده لری چې د اسلامی احکامو او د دی ټولنی د اساسنامی مطابق پریکړی وکړی. دا محکمه تر اوسه پوری د OIC په اساسنامه کی، د متضادو د شتون په توسن نه ده جوړه شوی.

فرعي څانګي: د سوداګرئ د پراختیا اسلامي مرکز (مراکش)؛ د اسلامي تاریخ، کلتور او هنرونو د مطالعي او څېړني مرکز(ترکیه) او د تکنالوژی او علومو اسلامي موسسه (بنګله دیش).

دایمی کمیټی: دا کمیتی د OIC د سرمشریزو او د بهرنیو چارو وزیرانو د پریکړو د عملی کېدلو د پاره جوړس شوی ، چی په دریو برخو ویشل کیږی: دایمی، لنډمهاله او ځانګړی.

دایمی کمیټی: د اطلاعاتی او فرهنګی ګډ کار کمیته (سنیګال)، د بیت المقدس کمیته (مراکش)، د اقتصادی او سوداګریز ګډ کار او مرستو کمیته (ترکیه) او د علمی او تکنالوژیکی ګډ کار او مرستو کمیته (پاکستان)، چی د OIC د اساسنامی د مخی جوړی شوی دی.

لنډمهاله کمیټی د OIC د بهرنیو چارو وزیرانو له خوا جوړیږی. لکه د جنوبی افریقا او نامیبیا کمیته او د صحرا د خلکو سره د اسلامی پیوستون کمیته، چی د کار د خلاصون وروسته بیرته ړنګیږی.

ځانګړی کمیټی لکه د افغانستان کمیته او د فلسطین کمیته[6]

تخصصي څانګي: دا ټولنه پنځه تخصصی کمیتی لری. اسلامي پراختیا بانک (جده – سعودی)؛ علمي، فرهنګي او روزنیزه اسلامي ټولنه(جده – سعودی) ، د نړیوالو اسلامي خبري اژانسونو ټولنه (جده – سعودی)،د اسلامی دولتونو خبری اژانس او د نړیوالی سری میاشتی اسلامی کمیته.

وړې څانګي: چې د اسلامی هیادونو تر مینځ د ګډ کار او مرستو، د ډیریدو له پاره جوړیږی، لکه د اسلامي پلازمېنو او ښارونو ټولنه، د اسلامي بانکونو نړیوالهټولنه، د سوداګرئاو صنایعو نړیواله خونه، د اسلامی پیوستون فدراسیون، د اسلامی او عربی ښوونځیو نړیوال فدراسیون، د ځوانانو ټولنه، اسلامی هیوادونو ته د مشاورینو فدراسیون؛ د اسلامی علونو نړیواله اکاډمی، د اسلامی هیوادونو د ستندردونو جوړولو او مترولوژی انستتیوت؛ د مالیزیا، نایجیر او یوګندا پوهنتونونه او داسی نور.[7]

---

[1] سازمان پژوهش های علمي و صنعتي ایران، ویبپانه
[2] سازمان های بین المللی، داکتر محمد غفوری، ص ۳۶۱-۳۶۰
[3] نړیوال سازمانونه، محمد جعفر هاند، ص ۲۰۸-۲۰۷
[4] سازمان های بین المللی، داکتر محمد غفوری ، ص ۳۶۱-۳۶۰
[5] سازمان های بین المللی، نامزد داکتر محمد اکبر زاهد ، ص ۳۰۱-۳۰۰
[6] سازمان های بین المللی، محمد اکبر زاهد ، ص ۲۹۹-۲۹۷
[7] نړیوال سازمانونه، محمد نطیم سمون، ص ۲۴۲-۲۴۰

افغان جرمن آنلاین په درنښت تاسو همکاری ته رابولي. په دغه پته له موږ سره اړیکه ټینګه کړئ maqalat@afghan-german.de
یادونه: دلیکنې د لیکنیزې بڼې پازوالي د لیکوال په غاړه ده ، هیله من یو خپله لیکنه له رالیږلو مخکې په ځیر و لولئ